

JURNAL

ПЕНТРЪ ПЕШІНДИПЕА ШТИНЦЕЛОРЪ НАТЪРАЈЕ ШІ ЕСАКТЕ, ІН ТОАТЕ КЈАСЕЈЕ.

Pedigeats
de
BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 27.

(Англ. аз дсоілеа)

Бскрешті

Ізліе 15, 1857.

Компіндера. Деспре Арашніделе саџ пџаженіі ші цесџџра лорџ ші Іціенџ повџларџ

Arachnidele saџ Пџаженіі ші цесџџра лорџ.

Артиколџ І-іџ.

Noi oamenii avemă niște simnatii și anti-
patii către unele clase de animale că și către
unii d'ăi noștri. Kite odată întălmimă pe un
omă înția oarbă și zicemă: ast-omă nă'mă plă-
ce nă știă de ce; altă dată 'la prima întă-
nire zicemă: ast-omă 'mă plăce mălă și insămi
nă știă de ce; ama este și că unele animale;
flășcrii s. e. ne plăce țăzporă, ne kăpă pџ-
iajență este un animală, în kontra, cărsia a-
vemă o antipatie în pџskăț. Opă-ține întălmeste
ună pџiajenă, іăș omoarbă, dară de ce? Nimi-
nea nă poate să dea ună pџșnșă raționabilă;
păiajenii aș fostă și obțektă d'о măлume de fa-
băle; s'ă zisă că sîntă otrăviciі ш. ч. л. Toate
acestea nă sîntă adevrate: adevrelă este că,

pџiajenii sîntă animale sănceroase, pџitoare
pentre alte animale măi mici, dar noș oame-
niloră nă fakă nimică.

Omălă de pîndă 'mă imăpîntă că pџe-
jenii sîntă nămă ațea care 'i găsește n'întă
kase și p'întă kămpă făkîndă цесџџрі; insă năe
ama; чі sîntă măлци pџejenii care nă fakă цес-
џџрі, ba înкă unii sîntă alită de mici în kăță nă
sîntă vezăilă кă okii roi; s. e. de mălate opă se
strikă brînză, saџ karnea saџ fîna saџ pînea
șkată, și omălă de pîndă zice: a intrăță mo-
liile în aceste бкate. Aceste molii nă e ală
nimică de kăță niște pџiecinii mikroskopici, care
s'ăș așezată în aceste бкate și leaș strikată.
Asemenea pџejenii mikroskopici se ține pe

арборялă теіс, пе планта фасолеа ши пе алте планте folositoare ши ле стрікă. Пъеженіі сінтă інтр'адевърă animale foarte рѣснудите пе пзмінтă, інсă маі кă сеамă există мълці ін църіле калде, кă китă о царь е маі калдă, кă атітă маі мълці пѣеженіі аре. Мълці дінтр'іншіі локкескă пе зскалă діндс-се пе арборі, петре, зідспі ш. ч. л. інсă алціі трѣскă ін апъ (Hydrachnide). О снегъ дінтре пѣеженіі акватічі (Argyronecte aquatica) 'ші фаче о десѣтърь сферікă де десѣтлă апеі, ачеастъ десѣтърь е плінъ кă аерѣ ши аколо пѣеаценвлă сь петраце ка інтр'знă палатă зскалă зідітă ін сінглă апеі.

Дарѣ адевърата десѣтърь, інтр'адевърă admirabilă pentрă fineаца ши delicateа са, о гъсимă ла пѣеценіі аеріене.

Кіарѣ Solomonă s'a міратă зікіндă: «пѣеаценвлă кă мїна кіарѣ почіѣ s'лă прінзă ши елă інтръ ін палатъріле ренілорѣ!» Інтр'адевърă натсра е датă мълтсра animale факлатеа d'a scoate о десѣтърь фінъ (s. e. гіндаквлă) дарѣ ла нічі зн animală ачеастъ десѣтърь нѣо аша де фінъ ши де admirabilă де китă ла пѣеаценă. Матеріеа де каре се фаче ачеастъ десѣтърь, este limчиоаст, ши сь прегътеште ін глчї парліквларе че се афлă пе партеа постеріоаръ а корпвлзі пѣеаценілорѣ, аколо се афлă ши 4 саѣ 6 течі пе знде десѣтсра eastă. Ачесте течі сінтă фкзте ка ніште site кă гъспі foarte мичї; дін каре есе зн лăсідă клеіосă каре речіндс-се ін аерѣ девіне ка ніште фіре fine де мѣтасе ши asta este десѣтсра пѣеаценілорѣ.—

Нѣмървлă ачесторѣ гъспі este diferітă дѣне diferітеле снеце але пѣеаценілорѣ; інсă нѣ сінтă маі пѣуіні де китă о мие ла знă пѣеаценă; дін фіе-каре гъспъ есе о агъ ши тоате ачесте аге се імпернвлă ла ешіреа лорѣ ши формеазь о сінгъръ, агъ дін каре інсектвлă 'ші фаче пінзъ; прін зрмаре ачесте аге каре ле vedemă ін пінза пѣеаценвлзі ши каре сінтă атітă де сѣвцірі, сінтă ін сине комплсе де 4000 саѣ 6000 алте; фіндă кă фіе-каре дін челе 4 саѣ 6 течі scoate, прекзмă амă зисă, о мие. Дарѣ кзмă о сь пе мірпмă інкă маі мълтă кіндă афлмă кă челеврвлă натралістă *Loevenhooc* а въззітă прін мікроскопă ніште пѣеаценіі де мърпмеа знзі зовă де нисінă, а кърора пінзъ саѣ десѣтърь а авзітă аге атітă де сѣвцірі ін китă трѣвзіа 4 мїі

дінтр'інселе ка сь аїбъ гросімеа знзі фірѣ де пърѣ; апоі фіндă-кă, прекзмă амă въззітă, фіе-каре дінтр'ачесте аге сінтă комплсе, іаршї челă пѣуіні де 4 мї алте маі сѣвцірі, де ачעה есе дін ачeastъ обсерваціне, кă трѣвзе 16 мїліоане де ніште асемenea аге, а форма зна де гросімеа знзі фірѣ де пърѣ! Че мїраколă!

Пѣеаженвлă este ін stare а імнърці кă пичіоареле лзі матеріеа каре іі есе дін гъръ ін маі мълте фіре, де ачעה обсервмă ін пінза пѣеаценілорѣ кă тоате ачеле нѣ сінтă d'o гросіме ексалă, чї сінтă diferіте, дѣне diferенда скопвлзіі лорѣ. Ін ъенере пінза пѣеаценілорѣ дін Европа сінтă fine ши delicate пе кіндă ачелеа але пѣеаценілорѣ марї дін клімеле тропікале сінтă атітă де тарї, ін китă сервă де кърсе кіар pentрă пасерї мичї, ши кіар зн омă кіндă s'a інкъркатă інтр'о асемenea пінзъ, трѣвзе s'о таіе кă кѣуітвлă ка сь се деліверцазъ, дар конї мичї рѣмїнă пріншіі аколо. — Пінзеле пѣеаценілорѣ сінтă ін ъенере d'o сінгъръ колоаре, інсă ін Мексіко есістă зн пѣеаценă каре 'ші фаче пінза колоратъ ін треї колорї, адѣкă е комплсз де аге рошіі, галбене ши негре.

Дѣне diferенда снецелорѣ ши а скопвлзіі pentрă каре ачесте пінзе сінтă хотъріте, се скімѣт ши форма ши мърпмеа пінзелорѣ. Адѣкă мълторѣ дін пѣеаценіі сервă нсмаі дрентă локк-інге, атнчї аѣ форма знзі естоіѣ. Ла алціі пѣеаценіі ла каре сервă дрентă кърсе pentрă алте інсекте маі дебіле (s. e. pentрă мшште), пінза формеазь ка о сітз потнндъ ін форма знсі pote інт нсе ін локспі пе знде трекă ачесте інсекте (безї алѣтсрата фгъръ). Знїі пѣеаценіі факă о десѣтърь foarte комплікатъ, пе кіндă алціі трарѣ нсмаі фіре сімпле кă каре аконерѣ кімнїі мї лїбезї ла інтіндерї foarte імемнате, каре паркă сінтă інвеліте інтр'о чеагъ фінъ, ши кіндă кале рооѣ, пікѣтсрїле еї s'ашеазь пе ачесте фіре ши дїмїнеаца ла ешіреа соарелзі, респрїнгă лмїна лзі ши продзкă зн спектаколă admirabilă де въззітă; паркă опізонтвлă este семънатă кă діамнці стрълзчїторї ка інтр'о лѣме феерікă.

Дар сінтă ши снеце каре нѣ факă пінзъ tot d'агна, чї нсмаі ла імнърці хотъріте. скотă фіре лнціі ши сімпле каре флотежă лїберѣ ін аерѣ. Фіе-каре ізолатă ши нѣ імпрезнате інтр'о пінзъ. Дінтр'асемenea аге саѣ фірѣ флотежă кіте

miu livru în aer, miukind-se încoace încolo; mai k seam în zilele senine toamna, aerul este plin de asemenea fire sberboare.

De mi mlați observatori s'aș simți a observa în ce mod pțiені fakъ desъtra lor; kъ toate aчeste n'aș reșuți nîn akъmъ a deskoneri modră dъne kape pțiені skotъ mi fakъ desъtra lor.

Lister, un chelеръ natъralistъ Englezъ a observa kъ pțiені arъnkъ din гъра lor nîn la oareș-kape distanțe un lăidъ lăpчosъ kape ptiind-se în aer devine o aдъ solid; alți natъralisti aș vъzti kъ unі din ptiені dъne че a lăitъ kъpъtiisъ knei age de чева, s'a sșitъ sșsъ în aer trindъ dъne dînsele aчеле lor; insъ nъ ntemъ sъ ne esplikъmъ kъmъ poate ptiаenъ sъ se sșe în aer în kontra leuei grestъci korporior, ne kîndъ mîmъ kъ n'are arinî kъ kape ar ptea sъ zboare? Nъ ntemъ sъ xpmъmъ kъ observaіsnea дръmъ ptiеніlor kîndъ sъ sșe în aer sșs; kъчi korpъlъ lor fiindъ mikъ, de aчee a lă perdemъ din vedere kъrindъ, mi ne pîmîne mi neesplikabilъ че fakъ ptiаenі akolo sșs?

Un altъ folosъ че aș ptiені de pinza lor, este kъ înveleskъ intr'insa oale lor, spre a le proteжа în kontra de pîporozitatea timpъlă mi în kontra animălor inamici. Aчeste învelisъri sîntъ diferite kъne de alte dъne diferința sșeuei ptiаenіlor. S. e. ptiаenlă nostrъ din kase (Ereira diadema) învelishte toamna oăle lăi intr'o pînzъ galbenъ mi deapъnъ kape seamъnъ kъ o gogoș, asemenea kъberî se gъseskъ la unі pъreпіlor sâș la arbori unde doăe patъri formezъ un unіdъ intr'insele. Femela kape singъrъ ingriжehte pentъr oăle ei, pîmîne în aчestъ kъbъ pъzindъ neinchetatъ oăle nîn kîndъ de foame mi de frigъ kade josъ mi devine pъda naserіlor. Dar sîntъ ptiені (s. e. lycosa) la kape învelisъl oălor este fъkъtъ d'o pъlă foarte sberboare în kape oăle se aflъ gъmъdite în forma unі globъ sâș knei lănte, mi totъ aчestъ învelisъ femela lă poartъ ne bърtъ sâș ne pentъ.

Dar mi pentъr noi oamenі pinza ptiеніlor nъ este fъrъ niči un folosъ. Intr'adevъr eraș în zadarъ toate чerkъrile fъkъte nîn akъmъ v.p. întrevinъa fire din desъtra de ptiаenі

ka mъtase, kъчi vestitъlă Reaumur a probatъ inkъ în anlă 1710 kъ arъ avea de trevînъ de 663,552 ptiаenі ka sъ poate prodъkъ ka o lătrъ de mъtase mi kъ nъtripea aчestorъ kъtъimî imense de animale, kape sъ nъtreskъ nъmai de mъște mi de alte insekte, arъ fi foarte ostentitoare; kъчi d'unde sъ se iea atіtea mi de insekte kape trevia pentъr nъtripea de o kъmъtate milionъ de ptiаenі în timpъlă de mai mlați lăni, ka sъ prodъkъ abia o lătrъ de mъtase? Kъ toate aчeste, nъ nъmai kъ firele din pinza de ptiаenі era odatъ foarte întrevinъatъ în medicinе (s. e. ka bъzъra în kontra frigъrilor mi epіlensiei, ne dinafarъ la tьietъri mi pane ka sъ astъne sъue) apoi mi în Astronomia firele de pinza de ptiаenі жokъ akъmъ un polъ foarte însemnatъ; ba inkъ ntemъ sъ zіchemъ kъ fъrъ dînsele, niči o observaіsnea astronomikъ modernъ n'ar fi kъ ntingъ. Eatъ de че! La sefiruіsъl sekolъlă al 17-lea, a emіtъ pentъr intia oarъ idee a mъșra distancele korporiorъ черешî zna de alta, prin fire foarte fine întinse în forma de patrate în pъntrъlă teleskopelor; apoi unde avemъ fire mai fine mi mai ekzale de kîtъ aчеле ale pinzelor de ptiаenі? Cine e în stare a imita fire d'o fineaдъ aша de mare în kîtъ milioane abia formezъ grosimea unі pъrъ?

O altъ чirkonstanцъ foarte kъpioasъ este kъ aчeste fire fine, mъkarъ kъ se aflъ în teleskopъl esъsъ la sore, în fokъl lentikъlei, a-dekъ la un lokъ la kape toate челе-lalte korpъri inflămabile se aprindъ, aчeste fire remîndъ neatînș; parkъ kъdъra arъztoare a Soarelă n'are așъpra lor niči o inflăenцъ.

Eate o impreціzpare nîn akъmъ neesplikatъ! Dar folosъl kape are omъlă de ptiаenъ este mlațъ mai mare de kîtъ aчela kape are de desъtra lor; kъчi fiindъ-kъ ptiаenі se nъtreskъ de insekte, de aчeea pъpъdeskъ mi mlațe din insekte vъzъmъtoare. Pe insъle Antille trъeskъ o sșeue de insekte (Blatta) în kasele oamenіlor kape fakъ mlațe strekъčisni, apoi totъ akolo trъehte mi un felъ de ptiаenі (araneus venatorius L.) kape goneskъ aчeste insekte, întokmaі kъmъ nisika gonishte șoareче la noi, de aчeea lăkșitorii d'akolo 'mi kъmpъrъ de aчestі ptiаenі pentъr kasele lor, прекъm sъ

кзмъръ ла пої пісічі іп каселе оаменілорѣ. Апої шї ла пої пѣценїї дѣпе кімпѣ гонескѣ шї омоаръ о мѣлїме де цїндарї де мѣште шї де алте інсекте сѣпърѣтоаре омѣлїї саѣ вѣлѣмѣтоаре аргїкѣлѣреї сале. Іптр'адевѣрѣ нѣ пѣтемѣ сѣ тѣгѣдїсїмѣ къ пѣценїї мікроскопїчі каре се цїнѣ іп фелѣрїмї де мїнкѣрї, арборї, шї планте чї ле стрїкѣ, факѣ вѣлѣмаре омѣлїї, дарѣ орї-кѣм, фолосѣлѣ пѣценїлорѣ е маї маре де кітѣ парѣба лорѣ; апої есте де прїсосѣ ка сѣ зїчемѣ къ ідеаа че аѣ знїї оаменї ка пѣаценїї сїнтѣ отрѣвїцї, есте о ідеаа къ тотѣлѣ пѣадевѣрѣтѣ. Іп Езропа нѣе нїчі зн фелѣ де пѣаценѣ а кѣрѣзіа мѣшкѣтѣрѣ сѣ фїе перїкѣлоасѣ, шї нѣмаї іп цѣрїле тропїкале есїстѣ знеле спѣце каре, кїндѣ мѣшкѣ зн омѣ, ачеастѣ мѣшкѣтѣрѣ а лорѣ про-дѣче іпфламациїні шї кіарѣ гангрѣлѣ. Локѣторїї д'аколо іптрѣвїнїцѣлѣ къ фолосѣ снїртѣ де Сал-міакѣ іп контра ачестеї мѣшкѣтѣрї. Знѣ фелѣ де пѣаценїї каре трѣскѣ лїнгѣ орашѣлѣ Меана іп Персія (argas persicus) сїнтѣ іар перїкѣломї пентрѣ мѣшкѣтѣра лорѣ оаменїлорѣ, маї къ сеамѣ стрїнілорѣ каре вїнѣ аколо.

Іп сѣдѣлѣ Рѣсіеї есте зн пѣаценѣ мікроскопїкѣ каре, кїндѣ с'ашеазѣ іп знїїле пїчоарелорѣ вїтелорѣ, продѣче о патїмѣ епідемїкѣ ла ачесте анімале, кѣноскѣтѣ сѣлѣ нѣміреа де боале де знїї.

Ної нѣ пѣтемѣ сѣ нѣмерѣмѣ аїчі тоате спѣцеле де пѣценїї, де ачѣеа не вомѣ мѣрїпї а ворбї нѣмаї де знеле дїптр'інселе.

Адевѣрацї пѣаценїї формѣлѣ о фамїліе маре іп Історїа Натѣралѣ; еї респїрѣ прїп нѣлмѣнї. Віеага лорѣ е солїтарѣ; сїнтѣ анімале крѣде шї сїпѣроасе, се мѣнїнкѣ знлѣ не алѣлѣ кіарѣ femеле омоарѣ шї мѣнїнкѣ не барѣадїї лорѣ, еї се нѣтрескѣ де інсекте вїї не каре, орї къ ле атакѣ іп аерѣ лїверѣ шї ле оторѣ, орї къ ле прїндѣ іп кѣрсе фѣкѣте де пїнза лорѣ, іпвелїндѣ-ле іп ачесте пїнзе къ о ізѣеалѣ некрезівіле шї кїндѣ інсекта есте аст-фелѣ легалѣ іп кітѣ нѣ поате сѣ се мїшче, атнчї о омоарѣ къ мѣшкѣтѣра лорѣ. Дар де фѣрпїчі се темѣ пѣаценїї мѣлѣтѣ кїндѣ ле іптілнескѣ афарѣ дїн каса лорѣ.

Іптрѣ ачештї пѣценїї сїнтѣ ремаркабілї челе зрѣмѣтоаре :

Tegearia саѣ пѣаценѣлѣ де касѣ; аре онтѣ окї нѣшї іп доѣлѣ рїндѣрї; се цїне іп ка-

селе оаменїлорѣ, іп локѣрї обскѣре, іп тоатѣ Езропа шї норѣдѣлѣ Афричеї; пїнза еї есте тотѣ д'азна іптінсѣ іп знїсірї іптрѣ дозі пѣрецї; е сѣлѣ-цїре, дар деасѣ, кам орїзонталѣ; ла знїсілѣ іп-тернѣ ал ачестеї пїнзе сѣ алѣ о галерїе чїлїндрїкѣ, каре дѣче ла кѣлѣкѣш анїмалѣлѣ, знде shade немїшкѣтѣ аштентїндѣ пїнѣ вр'о мѣскѣ саѣ алѣ інсектѣ е прїнсѣ сѣсѣ іп пїнѣлѣ, атнчї іп-датѣ о траѣе кѣтре дїнсѣлѣ шї о мѣнїнкѣ; оѣле лорѣ іп нѣмѣрѣ де 150 пїнѣ ла 300, ле пѣне іптр'знѣ фелѣ де гогоашѣ каре о атїрнѣ. Есте зн анімалѣ іночентѣ, фолосїторѣ кіарѣ ла мара-цїї де грѣлѣ, фїндѣ къ нїмїчеште гергерїда каре се араѣ аколо.

Segesteria саѣ пѣценїї де пївнїцѣ; аѣ нѣ-маї кіте шѣеасе окї; е маї мїкѣ де кітѣ спѣца прѣедентѣ, се цїне іп пївнїце шї іп крѣпѣлѣ-рїле петрїлорѣ; цесѣтѣра лорѣ сеамѣлѣ къ ачѣа прѣедентѣ, інсѣ аре сѣсѣ зн чїлїндрѣ знде пѣ-аценѣ shade немїшкѣтѣ аштентїндѣ не прѣада са; е інкѣ маї кѣрацїосѣ шї маї сїпѣросѣ де кітѣ челѣ дїн касе.

Clubiona. Ачештї пѣаценїї се дїстїнѣрѣ прїп цесѣтѣрїле лорѣ каре сїнтѣ іп форма де сачї фоарте фїне, алѣ шї стрѣлѣчїтоаре. Се цїнѣ іптрѣ арборї. Ачѣастѣ спѣцѣ есте фоарте реа шї поате кіарѣ сѣ рѣнеаскѣ къ мѣшкѣтѣра са не зн омѣ кїндѣ ва сѣлѣ прїнѣлѣ.

Epeira-Diadema саѣ пѣаценїї къ пїнза роїндѣ (везі фїгѣра). Спѣца ачѣаста, е чѣа маї комѣнѣ іптрѣ 160 де спѣце каре сїнтѣ кѣноскѣто іп цѣнѣлѣ Epeira. Мѣрїмеа еї есте де 1/2 цолѣ, корпѣлѣ е овалѣ, камѣ знфлатѣ де колоре гал-бенѣ саѣ чѣнѣшіе, іп мїжлокѣлѣ корпѣлѣї се алѣ пете алѣе каре формѣазѣ ка трѣї крѣчї; пар-теа маскѣлѣ е мѣлѣтѣ маї мїкѣ де кітѣ чѣа femелѣ; апої сїнтѣ шї маї рарї (пентрѣ 10—15 femеле авїа се гѣсемте зн маскѣлѣ). Тоамна, femела пѣне оѣе, каре ле іпконцїзѣрѣ къ о цесѣтѣрѣ гал-бенѣ, ле атїрнѣ зндева ла зн локѣ аскѣнсѣ шї с'ашеазѣ лїнгѣ дїнселе.

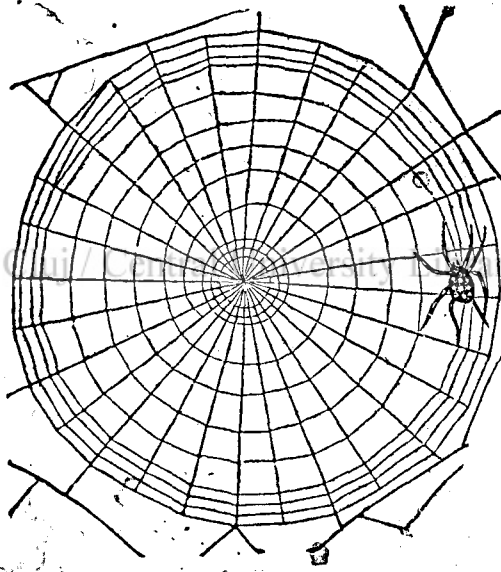
Argyronecta саѣ пѣаценѣ д'апѣ, се цїне маї тотѣ-д'азна аскѣнсѣ іптрѣ плантеле акзатїче; віеага лѣї о петрече іп апѣ; іноатѣ вїне іп апѣ; кїндѣ с'афѣндеазѣ сѣлѣ апѣ, атнчї с'араѣтѣ паркѣ зн глоѣ де арїнтѣ вїѣ е кѣзѣтѣ іп апѣ, кѣчї іппрѣцїзѣрѣлѣ лѣї се алѣ о стратѣ де аерѣ. Іп-трѣ плантеле акзатїче шї фаче о челѣлѣ (касѣде)

de mърimea знеї жмтвѣдї оѣ de порвмвїдѣ, femela avindѣ газра еї in жосѣ, аколо пне оѣле еї, шї meade; insѣ ка сѣ fie ачесте челье пине de аерѣ шї нѣ de апѣ, de ачееа пѣаѣена adese opї intrѣ шї ease шї ла fie—каре intoарчере а—дѣче чева аерѣ каре се цїне intrе перї еї; ла sefirwitѣ аерѣлѣ жмпле челье шї гонештѣ ana афарѣ шї insekta рѣмїне не жскат. Iatѣ кѣ пѣаѣенѣ face prin instinktѣ ачееа че а ажнѣсѣ оа—menї abїa in зїмеле noastre а face prin пѣско—чїрї invenїoase, адекѣ: а се лѣsa de сѣвтѣ апѣ intr'o кѣсѣдѣ in forma жнї клонотѣ жмплѣтѣ кѣ аерѣ каре гонештѣ ana d'аколо. Prin aseme—nea клоноте d'afѣndѣтѣрѣ, afѣndѣторїї каре сѣ ласѣ in жосѣ не fѣndѣлѣ очеапѣлї supе а кѣѣта аколо маргарїтарѣ шї алте лѣкрѣрї пречїoase пердѣте аколо, sїntѣ in stare сѣ рѣмїе аколо мѣлѣ timпѣ ка не жскатѣ. Eate admїра—бїлѣлѣ instinktѣ ла ачештї пѣ—сѣенї кѣ аѣ гѣсїтѣ шї еї жн клонотѣ d'afѣndѣтѣрѣ, dar нѣ d'а кѣѣта аколо маргарїтарѣ, чї nentrѣ жн skonѣ маї no—бїлѣ, адекѣ: d'а densne а—коло вїиторѣл esїstїnceї nea—мѣлї лорѣ.

Жн instinktѣ маї про—пнчїатѣ шї маї admїрабїлѣ гѣсїмѣ ла жн felѣ de пѣаѣ—ненѣ жмїцї сѣпѣторїї (sa—pours) маї кѣ сеамѣ ла спеца

пнмїтѣ Mygale aviculata (саѣ пѣаѣенѣ—пастре, fiїndѣ кѣ атакѣ шї naseрї mїчї). Ачестѣ пѣаѣенѣ е d'o колоаре monotonѣ оакешѣ кѣ перї лнцї, кѣ пїчїoареле foapte лнцї, гроасе ла кѣпѣтїле лорѣ, avїndѣ аколо шї жнѣ felїѣ de кїрїце. Па—тїеа лорѣ este цѣрїле тропїкале але Амерїчеї, адекѣ: Brasїlia, Cayenne Surїnau ш.ч.л. А—коло арѣскѣ in крѣпѣтѣрїле арборїлорѣ, intrе петре шї кїарѣ in каселе оаменїлор; шї fakѣ о чельлѣ чїлїдрїкѣ жnde рѣмїнѣ тоатѣ зїoа nemїm—кацї, apoї noantea ese шї гонештѣ дѣне insekte; femela face deosebitѣ о цесетѣрѣ de мърїмеа знеї пѣчї, жnde пне оѣеле in нѣмѣрѣ de 60—100. Femela face ачестѣ кѣїбѣ лїнгѣ кѣлѣжшлѣлѣ саѣ челье еї ка сѣ поатѣ ст'лѣ пѣзеаскѣ кѣ чеа маї mare їngрїжїре шї deшtentape; darѣ kїndѣ ese нїї, пне кѣїбѣ не snї—nape шї л поартѣ кѣ sine кѣм шї аѣ їnkїvїтѣ жнїї. Ачестѣ пѣаѣенѣ атакѣ шї naseрї mїчї (Colїbris даколо) шї ѣ сѣде сѣпѣоле. Мѣжкѣтѣра лорѣ prodѣче їnfламатїзне перї—кѣлоасѣ шї ла оаменї.

Dїntre ачесте snece се алѣ doѣѣ varїetѣдї чева маї mїчї шї in цѣрїле meridїo—nale але Езропїеї, адекѣ: s'a обсерватѣ nїнѣ акѣмѣ in сѣдѣл Franчїеї, Spanїa, шї ne їn—sїла Corsica. Amїdoѣѣ саѣл галерїї adїnї in пѣмїнтѣ каре ле кѣпѣтѣшескѣ кѣ цесетѣра ка de мѣtase, avїndѣ грїжѣ але їnkїde шї кѣ жн felѣ de ка—пакѣ мовїлѣ дѣпѣ voїнда лорѣ.

Epeїra Diadema (пѣаѣенѣ dїn case) кѣ цесетѣра лѣтї.

Цїена попѣларѣ.

Lecciїneа VIII. (Жртаре).

Despre statistїca in dietetїca попѣларѣ шї rezul—tatеле eї moderne.

Domїлорѣ.
Este de prisos а арѣта кѣ snїталѣрїле шї алте ашезѣмїnte пѣблїче filантронїче каре се алѣ акѣмѣ ла toate пацїзнїле чївїлїzate, аѣ скѣпатѣ шї skanѣ in Езропа сѣте de мїї de оа—menї ne fiemї—каре анѣ d'o moapte sїгѣрѣ. Kїар in epidemia холереї, statisteka а арѣтатѣ кѣ in opашеле марї мѣкарѣ кѣ грѣмѣдїреа de мѣлцї

оаменї ла жнѣ локѣ а fѣкѣтѣ сѣ се болпѣваскѣ маї мѣлцї оаменї de холерѣ, in opаше марї de kїтѣ prin sate; dar mortalїtatea болнавїлорѣ а fostѣ pretѣndeneа мѣлѣ маї mїкѣ in opаше марї de kїтѣ in sate, fiїndѣ кѣ аїчї n'a esїstatѣ snїтале vine opranїsate ка in opашеле марї.

Intr'adeвѣрѣ snїталѣрїле шї алте ашезѣ—mїnte filантронїче sїntѣ трїsmѣлѣлѣ soчїетѣдеї mo—derne; еле sїntѣ dїploма nobїлїmeї snїpїтѣлїї ценералѣ каре цѣтрѣnde soчїетatea modernѣ;

къчи каре симџире есте маї новилъ pentръ омџ де китџ компџтимиреа? Апої идея компџтимиреї а devenit вn тимџире noastre вn аксиомџ пџ-вликџ, вn фундаментџ социалџ ал statelorџ mo-derne. Дакџ понџлиї чивилизаџи антиџи аџ кџлти-ватџ идея фрџмосџлїї, ної акџмџ кџлтивџмџ і-деџа сџвлимџлїї, апої каре есте маї сџвлимџ де китџ компџтимиреа? Ши интр'адевџрџ нџ нџтемџ џџџџџџ, кџ ачестџ карактерџ distinctivџ, ноџилџ ши сџвлимџ ал societџџиї moderne, este effectivџ крестіанисмџлїї. Моралџлџ сџвлимџ ал Еванџе-лиџи а fostџ вn изворџ limpede de вnde аџ емітџ toate ачесте stabilitamente filantropicе. Акџмџ, кџ китџ о naџіone е маї чивилизатџ, маї лџми-натџ ши маї пџтерникџ, кџ атџтџ се silente маї мџлџтџ а се destinџе prin стрџлџџиреа ши мџл-џимеа stabilitamentelorџ sale de vine-facere; палатџире челе маї марї ши фрџмоасе вn капи-талеле челе марї din Европа, sџntџ consacrate pentрџ кџлџлџ filantropicџ; къчи астеа sџntџ глор-іеа naџіonilorџ, ши totџ де odatџ гаранџія сџ-пџџџџџџ лорџ пџвличе. Providinџа devinџ ne а фџкџтџ ne ної oameni solidarїи вnџ pentрџ алџ; дакџ неглџжемџ сџнџџатеа сџрџчilorџ, ка сџ нџ се интинџџ боалеле вntре дџнџиї, negremitџ epidemiile каре vorџ еши din ачесте neinџrijiri, нџ vorџ алеџе вntре сџракџ ши богатџ, ши moar-tea ва bate ла поарта палатџлїї ка ши ла fe-реастра дџрїmatџ а бордеџлїї сџрманџлїї. Ва сџ зикџ аїџи компџтимиреа ши egoismџлџ аџ лџ-кратџ вntр'о дирекџіоне, даџџ ачестџ egoismџлџ este вn egoismџ новилџ, къчи а prodџсџ лџкрџрї аша де новиле!

Вn привинџа traktamentџлїї prizonierilorџ вn тимџире акџале. sokoteskџ кџ нџ ва fi de pri- sosџ а зиче аїџи кџте-ва кџвinte esplikative, маї кџ seamџ fiindџ кџ kestisnile каре сџ рапор- teазџ аїџи, sџntџ foarte importante.

Kestisnea prizonierilorџ се pedџџе ла чеа вртџлоареа проблемџ, адикџ:

Маї bine este pentрџ societatea ши кеарџ pentрџ prizonieri ка сџ fie вnkisivi мџлџи ла вnџ локџ, саџ ка fiemi-каре сџ рџміе deosebitџ вntр'о чельлџ фџрџ комџникаџіоне вnџлџ кџ алџл?

Вnkisorеле де маї nainte аџ fostџ simble; вntр'о odae mare аџ fostџ вnkisivi о мџлџиме mare де delikvenџиї фџрџ distinctivneа де гра- дџлџ кримелорџ komise ши де konsideraџіонї

personale а prizonierilorџ. Вn омџ вnkisџ pen- трџ о вџнџ мџкџ полиџиенескџ с'а вџзџтџ вn so- cietate кџ вn аsasinџ а кърџи inимџ а fostџ вnkis- іritџ ши neакџесibile де niџи о simџире вmanџ, саџ ла орї че mџstrape де кџџџџџ.

Negremitџ кџ о asemenea societate а fostџ о perdeџе ши о nenorocire foarte mare pentрџ delikvenџіџлџ кџ вина мџкџ каре avia pentрџ вn- vіamџ datџ а avџзџтџ niџорџлџ сџџ вn kaleа рџх- іџџџџџ. Крїма ши рџџатеа sџfleteаскџ sџntџ па- тіме морале contagioase ка ши вnеле din па- тімеле korporale. \

Аша даџ вnkisorіе дџнџ сїstemџлџ veкїџ, вn локџ d'а servi, дџне skopџлџ лорџ, а корїџеа defectele морале oămenilorџ вџгаџи вntр'vнsele, din kontra с'аџ фџкџтџ skоalеле vїzїџелorџ ши кримелорџ челорџ маї infernale, ши аша с'а фџкџтџ кџ ачџса че аџ вntратџ нџџиї vїновџџи, аџ емітџ крїминалї марї ши перфекџи. Ачџстџ вm- преџџраре n'аџ вntлџтџ сџ рџміе asіџstџ вn vїn- tea okіlorџ leџistilorџ каре аџ вџзџтџ кџ вnkis- orіе, вn локџ сџ fie niџте vїstїtute sарlatarїї pentрџ statџ, о гаранџіе pentрџ sekсрїtatea пџ- вликџ, din kontra аџ devenitџ о ранџ gangrenoasџ, amerinџџтоаре а infekta кџ sџкџрїе лорџ вntrede totџ organismџлџ socialџ.

Ачџаста а fostџ каџза вntrodџџереї sistemџ- лїї ноџ саџ чельларџ!

Sistemџ чельларџ (саџ ши pensivnїkџ, fi- indџ кџ вntreамї datџ с'а пџсџ вn лџкрџре вn sta- тџлџ pensivnїџ вn Америка) este, basatџ asџ- дра konsideraџіонїї psїхолоџіџе, кџ omџлџ este socїабилџ din natџра са ши кџ sїngрїtatea, вm- преџџ кџ врїџіџнеа (ennui) каре о вnsocїeste, sџntџ nedensџіе челе вntї nesџefite pentрџ о- mџлџ, sџntџ маї simџітаре де китџ foameteа, os- teneala ши кіарџ дџререа korporalџ. Ши вntр'адевџрџ с'а вџзџтџ вn fenomenџ кџрїосџ, адекџ кџ крїминалїї чеї маї terїvїлї, аsasinї кџ inїме вnkisoriї sџterane комџне, фџрџ сџ sџfere nimїкџ, din kontra 'ші вџтеа жоџџ де вnkisorї ши де лџкрџрї silite, ne вртџ kїndџ іаџ пџсџ вn чельлџ izolate ши іа лџsatџ sїngрїrї, вnsџ фџрџ лџкрџрї silite, dїndџї кіарџ вn nџrїmentџ vџнџ, neste vџџіне лџнї ачџшїї oameni аџ sџfepit вntр'atїta вn китџ аџ рџратџ сџї omоаре маї bine де китџ сџ трџеаскџ вn ачџстџ sїngрїtate terїvїлџ. Вnїї

aș mărpiț din efectele izolaționiei, alți aș ne-
bunii.

Leuistărlă a fostă mărșmită de ačestă pe-
pezatată, kăčî skopărlă lăi era d'a nedensi kîță
se poate de tape ne fărțorii de pъл, totă de
odată lăind-se toate mijloacere d'a nă pstea
penoi kariera loră de pълtă v'о datt. Dară
ne kîndă leuistărlă s'a băkpată, moralistărlă s'a
înpistată; kăčî morala și zmanitatea čere d'a
avea kompătimire kă ačestî memvri korăniț ai
familiei zmane. Mai žestă și mai zmană era
d'a omori p'șn kălavilă, de kîță d'ală kăzni in-
tr'alita în kîță s' se sminteaskă. Ačeste konsi-
deraçiuni aș prodășă sistemărlă al țreilea, și
sistemă mikstă, kare este mai kă seamă între-
bînată în inkisoriile statărlă în Franța, aderk
prisonierii p'zîniț mărșî împreznați în kamere
marî, eșepșează și lăkărțiere loră silite totă
împreznă, însă p'zîtorii i inkonțoară neînčetată
avîndă ordîniț d'a nă lăsa ne niminea a pro-
dăče čea mai mik vopъл. Ama dară ačestî priso-
nierii sîntă kondamnați la și mlismă forțată;
iar o nedășă țeribilă! Nentpă kă este utistă kă
vopșirea nentpă omă e-če zna din kondiționile
čere d'întiărlă ale țreieci sală. Kopilărlă omărlă
în minstărlă kîndă vede nentpă întiărlă dată lă-
mina zicei, înčene a spiră, nă de dšpere, čî
nșmaî prin instinkță v'pîndă a manifesta fărță-
tatea sa zmanț kare este vopșirea.

Ităz în če stare se află akămă kestionea
împoptantă a klădipetă inkisoriiloră; ačeastă
kestione este denapte d'a fi rezolvte în zioa de
astăzi; žepisnșdeușă, morala și niiena țrebe
să ia parte komșne la ačeastă rezolvșione fi-
nală, mărpată nentpă țeneraçiunile viitoare.

Asiariile nentpă kopii și zmintiți sîntă
iarșîni neskoriri moderne. Sușpitiărlă modernă,
čere kă ori-če țreantă a societăței kare nă
este în stare a mi protēnea sîngără drentșriile
sală, s' fie nșșă sșășă protēkūșnea statărlă;
anoî kopii și zmintiți întă aseșenea ființe
debile kare aș țreșînuș de protēkūșnea sta-
tărlă. Înt'adevără ničî o ramșră medikală n'a
fărță în timșriile moderne progrese ama de
ștrălavite de kîță ačere kare p'iveskă la țraktă-
ments zmintițiloră și ale kopiloră în stabili-
mentele pșăliche. Smintitii aș fostă țraktatii mai
nainte ka niunte ființe kare aș deveniț urada
și pșășinele diavoloră. Onișionea poplară
era kă kîndă și diavolă întpă întp'zîș omă, la
smintēte; o konsekvenț a ačestei onișione era
kă țrebe s' bată ne nebună ka s' goneaskă pș
diavolărlă dîntp'insărlă, fiîndă kă ne diavolărlă în
sșșă nă pstea s' lă bată. Ačeastă ne adăče a-
minte istoria zărlă instatștoră kare a p'riimită
șure învăzîțră și kokonăș și și țigănaș
al lărlă. Kîndă kokonășă a fărțărlă v'о g'pșeală,

instatștorărlă a bătărlă pș țigănaș kă s' se ko-
piceaze kokonășărlă; kăčî ne eal în persoant
n'a fostă permisă s' lă bată. — Stareā nizera-
bilă și derpadată a smintitiloră în «kasele
nebșiloră» de atșnčî a fostă de șperiată. Des-
krierea infernărlă în «Komedia dîșină» a lărlă
Davite, nă e' ntmikă ne lîngă șcenele îngrozî-
toare kare se vedeā în ačeste kase de nebșî,
la kare, întp'adevără, poate s' fie čine-va la
o indială: kare a fostă mai nebșî, ačei v'zrați
în kase saș ačeeā aflărlă afară? De ačeeā în asi-
lele moderne nentpă smintitii, znde ideele psi-
xiatrice, raționabile sîntă nșse în lăkrapere, znde
keară zmintitșrlă este țraktată ka omă, aičî și
mortalitatea loră s'a împzînată mărșă.

Șn Fenomenă mai șpanantă, lărlă vedemă la
kăstareā moderne a kopiloră în stabilitementele
loră. O societate țivilizată țrebe s' inkon-
țioare kă anșrarea sa ne omă de la leagărlă
niș la mormîntă. În statele barbarē, p'ringii
aș avărlă și aș și akămă drentă a omori ne ko-
pii loră pșkărlă. În împeriărlă čelă mare al
Kineî și akămă se arșkă ne fie-kare zi sște
de kopii înainteā norčiloră. Keară și în Roma
Antikă kîndă a pșkărlă și kopilărlă, l'a pșșă la
ničoarele tatălărlă s'ș, kare, dărlă a v'pșrlă ka s'
țriăskă kopilărlă, țrebeā s' lărlă pidiče în brațele
sală, al mîntereleā ačeastă era nentpă kopilărlă
a holțriile de moarte. Societate moderne e
mărșă mai morală; ea p'iveshte pș p'ringii ka
kazza esistenței kopiloră loră, dară nă ka stă-
niș esistenței loră. O fată nenoroiț kare
a fărțărlă și nasă g'pșită și kare a zmeală a
askānde desonoșea ei prin omorișrea kopilărlă
ei, este akămă osîndiț la moarte întokmai ka
și omoiđă ordinară. Dar zărlă leușlatoșrlă v'pșă
țrebe nă nșmaî s' nedenseaskă krimă, čî țrebe
s' întokmeaskă mijloacere de anșrare, întok-
mai ka și și sistemă medikală v'pșă țrebe nă
nșmaî s' vîndăče boalele, dar s' deā p'ovede
și čelorărlă s'pșlomi s' nă se bolpșbeskă. Anoi
simșriile onoarē este foarte dominantă în tim-
părlă modernă; de ačeeā ori-če va fi în stare
a împedeka o nenoroițărlă žărlă, d'a nă komi-
te și infantidărlă kîndă nă nșmaî sîngără a-
čeastă krimă este în stare a o skăna de o de-
sonoșe însșoptărlă. Eată kă ačeastă a fostă
kazza întokmișei așezăminteloră nentpă kopii
g'zșii ne zlice, esșșîni la moarte. În aseșe-
nea așezămintē în Brășeală și altele marî ka-
pitale, sîntă întokmite niunte p'zșale la p'edareā
ačestoră kopii din mișnile maičiloră loră, kare
inkonțioară ačestă aktă kă sekretărlă čelă mai
adînkă, avîndă skopărlă kă maičere s' p'zșie ne-
kșnoskăte. Kite sște și miî de kopii aș skăpată
și skapă prin ačeste stabilitementē ne a'ș în
Eșrona! Kăčî este o fantă kșrioăș kă în ka-

пїталеле марї, не д'опарте дїн че їн че се їм-
пудїнеазъ маї мєлїѣ нємерєлѣ оаменилорѣ їн-
сєрацї кѣтре чеї неїнсєрацї, не кїндѣ не д'алъ
парте оамени сїнтѣ маї продуктивїлї акзмѣ де
кїтѣ їн їмпєрїе антїче. *) Аша дарѣ че с'арѣ
її фѣкѣтѣ де алїта сѣме неємероасе де копїї не-
лєцїїтїмї каре се паскѣ. не фїешї-каре анѣ їн
Европа, дакѣ ашезѣмїтеле деосєбїте пєнтрѣ дїн-
шїї (maisons d'enfants trouvés) n'ар esista!

Despre mortalitatea cea mare a copiilor
mici, poate сѣ аївѣ чїне-ва о idee кїндѣ ва
азї кѣ кеарѣ їн stabilitamentele челе маї бєне
їн Европа, морѣ їн анєлѣ д'їнтїї а треїа парте
саѣ шї жєзмѣтате дїн копїї. Ачєастѣ mortalita-
tate мерѣе дїн че їн че скѣзїндѣ кѣ кїтѣ копїї
крєскѣ маї мєлїѣ. Аша с. е. Ѓн каса копїлорѣ
гѣсїцї, їн Девїлїнѣ аѣ рѣмасѣ дїн 19,420, копїї
дѣне 20 de anї, нємаї 2000 тїнерї вїї. Ѓнтр'о
асемєnea касѣ їн Москва а рѣмасѣ дїн 37,000
копїї дѣне 20 de anї 7000 тїнерї вїї. Дарѣ їн
Хамбєргѣ моаре не анѣ дїн 400 de копїї че
се прїмескѣ аколо, сѣма єнормѣ де 300 de
копїї.

Маї ла вале ла о алъ кєстїгєе вомѣ вєдеа
кѣмѣ сѣ прѣлѣдєскѣ копїї ла о вїрѣтѣ чєва маї
пайнтатѣ, кїндѣ сїнтѣ сїлїцї а лѣкра мєлїѣ їн ф-
абрїче прєкѣмѣ este обїчєїєлѣ їн дѣрїе їндє-
стрїале (Англїа, Франчїа, Белѣїєа).

Ла ачєастѣ okazїєne вомѣ нємї шї чєлє
єрмѣтоаре рєзѣлатєе статїстїче каре аѣ оаре-каре
їнтєресѣ.

Рапортєлѣ копїлорѣ че се паскѣ не анѣ
кѣтре сѣма локѣиторїлорѣ este їн Прѣсїа 1: 25 ;
їн Англїа 1: 31 ; їн Франчїа 1: 32 ; прїн єр-
маєє їнтр'ачєстєе треї state, Прѣсїа este чєа маї
fekondѣ шї Франчїа чєа маї нєцїїнѣ fecondѣ.

Ѓїїндѣ терменєлѣ де мїжлѣкѣ, вомѣ гѣсї
кѣ їн Прѣсїа шї Австрїа фїешї-каре пѣрєкї кѣ-
сѣторїцї аре 4 копїї, не кїндѣ їн Англїа шї Фран-
чїа нємаї 3.

Ѓн шасє лєнї де їарнѣ (de ла Ноемврїє-
їнтѣ ла Априлїє) паскѣ маї мєлїї копїї де кїтѣ
їн шєасє лєнї де варѣ (de ла Маїѣ нїнѣ ла Ок-
томврїє); чєа маї маєє парте де копїї паскѣ їн
лєнїє фєврѣарїє шї Мартїє, чєа маї мїкѣ парте
паскѣ їн лєнїє лѣї Ієнїє шї Ієлїє. Копєснон-
зїндѣ кѣ паштерєа, шї mortalitatea оаменилорѣ
є маї маєє їарна де кїтѣ вара; с'а шї арѣлатѣ
кѣ mortalitatea чєа маї маєє este ла чєрѣтарє
маї кѣ сєамѣ єскатѣ, не кїндѣ mortalitate чєа
мїкѣ este їн зїлєлє де клѣдрї марї, вара. Іатѣ
єн рєзѣлатѣ кѣ тотєлѣ кѣнтрапрїѣ де ачєла чє шї
їнкїпєскѣ оамени де рїндѣ.

Noantea паскѣ маї мєлїѣ копїї де кїтѣ зїоа
(пєнтрѣ 100 de копїї каре паскѣ зїоа, паскѣ
125 noantea).

Маї сѣсѣ амѣ зїсѣ кѣ їн Европа паскѣ маї
мєлїѣ бѣєцї де кїтѣ фєтє, їнстѣ ачєастѣ мажорї-
татє а бѣєцїлорѣ este маї маєє ла копїї лєцїї-
тїмї де кїтѣ ла копїї нєлєцїїтїмї саѣ пашѣралї
(фѣкѣцї фѣрѣ кѣсѣторїє).

Аша с. е. с'а арѣлатѣ кѣ пєнтрѣ 100 de
fete пѣскѣтє.

Ѓѣ пѣскѣтѣ бѣєцї.	кѣ кѣсѣторїє. фѣрѣ кѣсѣторїє.
Ѓн Франчїа	106. 104.
Ѓн Австрїа	106. 104.
Ѓн Прѣсїа	106. 102.

О їмпрєцїєсарє кѣрїоасѣ с'а арѣлатѣ їн прї-
вїнга паштерєї дїфєрїєлорѣ сєксє ла їспрїлєнїї
дїн Прѣсїа, адєкѣ ла єї пєнтрѣ 100 fete паскѣ
111 бѣєцї. Ѓнїї дїн фїзїологїстї зїкѣ кѣ дакѣ
femeea аре о сїмїлїїтатє сєнссалѣ маї нїє,
паштє маї мєлїї бѣєцї де кїтѣ фєтє, шї дїн кѣн-
тра паштє маї мєлїє фєтє; асємєnea шї дакѣ
варѣатѣлѣ є маї їн вїрѣтѣ де кїтѣ femeea, паскѣ
маї мєлїї бѣєцї.

Кѣрїоасѣ este шї рєрєлїїтатєа фїкѣсѣ че с'а
арѣлатѣ їнтрє паштерєа чєменїлорѣ кѣ паштерєа
копїїлорѣ сїмїлїї їнтр'о сѣмѣ маєє де анї; аша
с. е. а fostѣ рєлїїїєnea ачєаста :

Ѓн Бєртємвєрѣ (de ла 1821—25)	1: 85.
Ѓн Прѣсїа.	— — — 1: 82.
Ѓн Саксонїа.	— — — 1: 78.

Ѓн ачєстѣ тїмнѣ їн ачєстє дѣрїї 645 femeї
аѣ фѣкѣтѣ кїтє треї копїї одатѣ, шї 11 femeї аѣ
фѣкѣтѣ кїтє пашѣ одатѣ.

*) Не кїндѣ акзмѣ пєнтрѣ фїе-каре пѣрєкє кѣсѣторїцї їн
Европа сѣ sokotehte єнєлѣ нестє алѣлѣ 4 нїнѣ ла 5 копїї,
їн тїмнєлѣ ромаїулорѣ кїндѣ о кѣсѣторїє каре а продуєсѣ 3 копїї;
єра о raritate. Де ачєа не єспїкѣтѣмѣ їн Roma їнтєкїпїрєа лє-
цїї нємїтѣ lex paria poea (9 anї дѣне Хрїстос) каре а ordonatѣ
кѣ єн пѣрїнтє де треї копїї вїї, сѣ вїє лївєрѣ де сєрвїчїєлѣ мїлї-
тарѣ шї де тоатє чєлє-лалє сєрвїчїє пєрсоналє кѣтре statѣ, сѣ аївѣ
профєрїндѣ ла тоатє окпаїїєнїє оморабїлє шї лѣкратєлє алє ст-
атѣлѣ; дарѣ о femeє лївєрѣ каре а фѣкѣтѣ треї копїї, сѣ нємаї фїе
нєсѣ сѣвїѣ єпїтрѣпїє (кѣмѣ а fostѣ атєнчї обїчєїєлѣ пєнтрѣ сексѣлѣ
frumosѣ, прєвїѣї fїїндє tot-d'аєна нєвїрїєнїє).

Este їнтр'адєтѣрѣ рємаркавїлѣ д'а вєдєа кѣ маї тоцї поєцї
шї лїтєратїчї чєлєврї дїн тїмнєлѣ їмпѣрацїлорѣ с. е. Ovid, Martialis,
Stallius, Silius, Italicus, Serecca, amīndōī Plenius, Suetonius, Tacitus
шї мєлїї алїцї прєкѣмѣ єнѣ маєє нємѣрѣ де їмпѣрацї прєкѣмї:
Domitianѣ, Traianѣ, Adrianѣ ш. ч. л. Карє кїар аѣ трєкѣтѣ мєлїѣ
тїмнѣ кѣсѣторїцї, аѣ мєрїтѣ фѣрѣ копїї. Ачєстєа а шї fostѣ каєє
кѣ сѣ фѣкѣсє обїчєїєлѣ їн Roma кѣ мєлїї дїн вѣрагї каре аѣ
мєрїтѣ фѣрѣ копїї, аѣ лѣсатѣ авєрєа лорѣ оаменилорѣ їнсємнїцї
їн рѣсѣвїѣ, administratiїєne саѣ їн лїтєратѣрѣ. Кїарѣ шї їмпѣ-
рацїї н'аѣ мѣнїрїсатѣ а прїїмї асємєnea дарѣрї дѣне моартєа
єнєсшїлорѣ лорѣ вѣрагї. Ѓнпѣратѣлѣ Австрїѣ, зїчє їн testamentєлѣ
сѣѣ кѣ а мѣнтенїтѣ де ла оамєнї вѣрагї, кѣноскѣцї каре аѣ мєр-
пїтѣ фѣрѣ копїї (їнтрє алѣ шї поєталѣ Horatius) 1400 mїlїoane
sєstєрѣ (апроає 24 mїlїoane de галлєнї)!